

lingarne ingen samstämmade, på förnuftiga skäl stödd opinion bilda sig, om den icke redan före deras sammanträdande på grund af ärendernas diskussion i tryck förefinnes. Äfven i dem regerar eljest en kast eller ett parti. Engelska parlamentet var till medlet af sista seklet en håla af korrupktion i ministrarnes hand, emedan parlamentsförhandlingarne icke fingo offentliggöras. Det är känt, att förbudet ännu qvarstår, men ingen kan eller vill göra det gällande. Säkert är, att frihetstidens mutsystem i Sverge, ännu nesligare, emedan bedrifvet med utländska pengar, icke skulle kunnat bestå, om tryckfrihet funnits. Den 10 1766 införda tryckfriheten hjälpte utan tvifvel Gustaf III att störta detta system. Men, tyvärr försvann med revolutionen äfven tryckfrihetens lagliga garanti.

Vi sluta här denna betraktelse, med hvars bristfälligheter i förhållande till ämnets vigt och rika innehåll vi bedja läsaren benäget öfverse. I en följande artikel skola vi göra en tillämpning af det sagda på de Finska förhållandena. Tyvärr måste vi räkna oss till dem, som icke hysa alltför sanguiniska förhoppningar om närmaste framtid i hänseende till yttranderättens frihet. Det är en barnslig tro, att det kan vara något folk på jorden beskärtdt, att endast utsträcka handen, för att 20 insamla alla Hesperiens frukter. Vi hafva förut erinrat om nödvändigheten att ihågkomma, att Finland är beroende af förhållanden, hvilka det ligger utom Finska folkets makt att ändra. Äfven sjelfständiga, mäktigare stater stå likväl mer eller mindre i ett sådant beroende af gifna historiska förhållanden. Men det oaktadt eller just derföre bör intet folk bygga sina förhoppningar på något annat än, hvad som ligger inom dess egen makt. Att så i detta land icke alltid skett och sker, det är beklagligt. Hvar och en tänkande borde finna, att det icke kan bringa annat än ofärd. De tanklöse söka sin förnöjelse i att uppträda med tomt skrik; landet pliktar derför, emedan de tänkande saknat mod 30 att offentligen ogilla det.

J. V. S.

49 OM TRYCKFRIHET I FINLAND.

Litteraturblad n:o 4, april 1862

I en föregående artikel »Om fri yttranderätt» hafva vi sökt visa, att anspråket på densamma har berättigande i förhållande till hvarje 40 nations bildningsståndpunkt.

Vi hafva dervid lemnat åsido en mängd sedvanliga reflexioner öfver gagnet af en fri yttranderätt, emedan all pröfning af en saks värde ur nyttans synpunkt måste blifva osäker, och emedan bevisen för densamma alltid med motbevis kunna bemötas. Det är nog, att menniskan utan ömsesidigt meddelande icke vore förnuftig, ty sitt förnuftiga vetande har hon genom traditionen – att derförotan för henne ingen sanning kan finnas, ty förnuftigt vetande, sanning, är icke individens menande, utan det allmänt giltiga, för sannt erkända. Att berättigande till detta meddelande finnes icke blott abstrakt, för tanken, utan i 50 verkligheten, alltid och allestädes, detta kan derföre icke vara tvifvel underkastadt. Frågan gäller endast sättet för berättigandets förverkligande; och det är detta, som måste mätas efter hvarje nations redan förhandenvarande bildning, dess vetande, sed, lagar och institutioner. För att rätt inse detta, bör man erinra sig, hvad som ofta glömmes, att också lagarne och institutionerna äro en nations verkliga görande och

låtande, dess allmänna, för rätt erkända sed, endast deri skild från den öfriga seden, att individen, om han vägrar följa den, tvingas dertill, medan han i öfrigt är bunden vid nationens sed endast genom det allmänna gillandet eller ogillandet, vid afvikelse derifrån utsättande sig för förakt eller åtlöje.

Emedan allt detta hos en nation icke kan eller får bero af en individs meningar och godtycke, derföre äro i staten äfven lärorna underkastade lagen och seden. I sjelfva verket är ordets uttalande en handling, som hvarje annan. Staternas öden bero ofta af ett uttaladt ord. Det »myckna talandet» i representantförsamlingarne, det »myckna skrivandet» i styrelsen, en krigs-»förklaring», en freds-»traktat» – det är allt ord, men ord, som skapa historien och sjelfva utgöra historie. Ur de läror, som hos en nation förkunnas och gälla, utgå dess öden. Men de hafva för hvarje tid sin rot i och sitt fasta sammanhang med det förflutna, således äfven med den sed, de lagar, de institutioner, hvilka en förfluten tids lära grundlagt. Detta förnuftiga sammanhang förnekar en nation aldrig; den kan och skall icke frigöra sig från detsamma. Individen kan både i vetande och handling sätta sig deröfver. Men när hans vetande i det uttalade ordet blir handling, har han underkastat sig sin nations dom, antingen denna blir åtlöje, förakt eller ett af lag stadgad straff.

Men samma förnuftiga ordning, som utgör ett band på individens infall, fordrar frihet i läran som i seden. En nations vetande och handlingssätt är stadt i ständig utveckling till förkofran eller förfall. Nya läror skola uppstå, de gamla efterhand öfvergifvas, likasom seden fortfarande ombildas. Den mest ingripande utveckling i dessa hänseenden sker inom familjen, synnerligen i familjeuppfostran, hvarföre äfven hos de kristna folken friheten i lära och sed inom familjen gjort sig så erkänd, att för den ganska ringa inskränkning eger rum. Denna utveckling är också den mest nationela; ty familjen är med förkärlek fästad vid fädrens sed, och civilisationen inom densamma är derföre alltid rotad i nationens historia. Närmast dertill står den offentliga undervisningen – för hvars frihet hos de folk, som dela den germaniska kulturen, smart nog ingen mera vågar tala. Man ser icke, att skolan icke blott vill emancipera sig från beroendet af kyrkan, utan att pedagogerna allaredan likasom statskyrkorna begagna statsmakten, för att drifva menskligheten in i deras inskränkta teoriers skrufgängor.¹ Vidare sprides vetandet i kyrkans lära. Ännu är kyrkan i många länder mer eller mindre en statsinstitution, af hvilken lärans meddelande strängt bindes. Men äfven i de länder, i hvilka kyrkan blifvit, hvad den bör vara, en fri samhällsförening, öfvervakas dock af statsmakten dess läror till deras sedliga halt. I det dagliga, medborgerliga samlifvet kan lärans frihet blott i ringa grad inskränkas. Mångenstädes har väl lagen, likasom 1734 års lag, sitt hot äfven för tal och skrift i det enskilda meddelandet. Med rätta räknas dock vid den allmänna bildningens i Europa närvarande ståndpunkt de stater, i hvilka polismakten lyssnar på muntliga meddelanden, för illa styrda. Det har också för ett folks utveckling stort värde, att det muntliga ordet i offentliga församlingar är fritt. Af vida högre inflytande är likväl den religiösa bekännelsens frihet och undervisningens. Der denna frihet kan bestå, utan att samhällsordningen af den rubbas, der bevisar sig ett folk redan hafva hunnit en hög grad af bildning.

¹ Detta gäller förnämligast folkskolan. Dock äfven lärdomsskolan är t. ex. här i Finland privilegierad – efter Tyskt mönster.

Uppvuxet vid boken har det närvarande släktet svårt att begripa, huru någon högre intellektuel bildning kunnat finnas hos de folk, för hvilka boktryckarkonsten var obekant. Och likväl har nutiden, huru mycket den än rosar sig af sina uppfinningar och upptäckter, alla de väsentliga grunderna för sitt vetande i arf från den tid, då ingen rad trycktes. Kristendomen och antikens vetande, bevaradt i dess litteratur, hafva utgjort och utgöra dessa grundvalar för den moderna intellektuella bildningen. Från samma forntid har nutiden lånat sina lagar och sina statsformer. Man förstår det lättare, huru bildningen spridde sig i Greklands små stater. Men svårare är att begripa, huru inom Romerska riket äfven det högre vetandet kunde hafva sina representanter spridda öfver tre verldsdelar, från Pyreneiska halfön och Britannien till Euftrat, Nilfloden och Sahara öknen. Man är frestad tro, att de folk, som då innehade vestra och södra Europa, egde en håg för vetandet, långt öfver hvad nutidens Europeer kunna berömma sig af. Och obestridligt är, att den antika bildningen i Romarens hand hastigare civiliserade folken, än den närvarande kristna kulturen förmår göra det äfven med boktryckeriets tillhjälp – alla öfriga nutidens civilisationsmedel oberäknade. Tänker man sig åter, att detta nu så oundgängliga medel för bildningens utbredande skulle saknats äfven under de sedan dess uppfinning förflutna fyra seklen, måste man tro, att Europa allt ännu skulle stått barbariet nära.

Nutidens bildning skiljer sig dock från forntidens i ett afseende, hvarigenom icke blott dess väsende är ett annat, utan äfven medlen för dess spridning måste vara andra. Den kallas nemligen och är: allmänt-menskelig. Hvarje menskelig individ erkännes vara bestämd och berättigad att deltaga i densamma. Att fordran härpå icke är likgiltig för denna bildnings art, inses lätt. Den skall i följd häraf vara sådan, att den såsom allmänt-menskelig kan erkännas och gälla. Den antika hade hvarken denna bestämmelse eller eger den denna karakter, och i denna mening förtjenar den icke namnet human bildning. Kristendomen har först födt begreppet om en allmänt menskelig bildning till verden, och den antika har först genom att kristnas blifvit ett element i densamma. Men vi lemna detta. Här hafva vi berört ämnet, endast för att erinra derom, att det tryckta ordet och tryckfriheten egentligen ur denna synpunkt hafva sin så stora betydelse.

Ingen nation i Europa kan utan det tryckta ordet bestå – ingen kristen stat kan det. Den kristna kulturens betydelse af allmänt menskelig har blifvit verklighet och bevisar sig inom hvarje stat deri, att staten har all sin makt att bestå endast genom hela folkets medvetna arbete för dess bestånd. I antikens stater var statsborgarens antal ringa, de i staten oberättigades och bland dessa slafvarnes stort. Ännu vid öfvergången från medeltiden befann sig massan af folken ungefär i samma belägenhet, som den gamla qvinna, hvilken Napoleon råkade i Dauphine's berg¹ – hon visste icke, hvem som regerade »der nere» – eller der uppe. Staten var icke densamma som nu; den behöfde icke ett sådant medvetande. Men i 19:e seklet vore den nation i Europa dömd att försvinna, hos hvilken detta medvetande skulle saknas. Den skulle vara vanmäktig mot de nationer, hos hvilka det finnes. Meningen med liknelsen kan naturligtvis icke vara den, att det vore nog med känndomen om ett namn mer eller mindre. Det vetande, som fordras, är hvarje individs insigt i det sammanhang, hans lif och sträfvanden hafva med det allmänna, med samhällets allmänna intressen, statens bestånd

¹ Se detta blad 1861, sid. 483.

och mensklighetens önskningsmål. I många former bevisar sig detta behov af folkens medvetna ansträngningar för staten. Den förutan bär sig icke mera statshushållningen; allmän nationalbeväpning påkallas; industrin måste i täflan uppdrivas. Men härtill bringas folken icke utan ökad vetande. Massorna måste vidare upplysas, för att samhällsordningen icke må sönderslitas af politiska eller sociala revolutionärer, för att vid det vexande svalget mellan rikedom och fattigdom proletariet icke må tillvexa, för att familjebanden icke må upplösas, barnauppfostran förfalla, osedlighet och brott tillvexa; religionen måste från en sak blott för känslan göras till en angelägenhet äfven för eftertanken. Man må, om man så vill, ställa flera eller färre af dessa fordringar på statsstyrelsen, så att denna borde ur moraliska grunder sörja för folkens andliga och lekamliga välbefinnande. Men det sanna är: att staten förnämligast i förhållande till andra stater är, hvad den är, såsom form för en nations tillvaro såsom nation, att dess styrelse drifves att handla och skall handla ur statsreson, med afseende på nationens bestämmelse i mensklighetens historia, att sådane politiska grunder alltid och allestädes framkallat medgifvandet af folkets deltagande i statens angelägenheter och manat till ansträngning för höjandet af dess bildning och välstånd. Det betraktelsesätt deremot, som gör individernas förmenta lycka till statsändamål – det är lågt; det uppställer ett ändamål i sig osedligt, som derföre aldrig vinnes. Stagnelius säger:

Ju högre lif, dess högre qval du röner! och detta har sin sanning äfven i individens förhållande till staten. Individens vinning är sjelfva friheten; icke den negativa från yttre band, ty banden mångfaldigas, utan den sedliga i uppfyllandet af hans menskliga bestämmelse. Den flyktigaste blick på historien kan lära, att ju allännare och lifligare det politiska medvetandet, ju större den politiska friheten varit, desto större ansträngningar och uppoffringar har statens upprätthållande kraft. »Om människorna visste, hvad friheten af dem kräfver, skulle de icke begära den», säger Rousseau. Historien bekräftar häri, hvad eftertanken bör lära: att den, som vill nya berättiganden, han vill nytt arbete; ty utan att i handling verkliggöras är berättigandet blott en vag föreställning, ett tomt ord.

För att bringa massan af folken till detta medvetna, uppoffrande deltagande för statsändamålet, utgör väl det tryckta ordet icke det enda medlet – icke ens det enda för utbredandet af den intellektuella bildning, ur hvilken detta deltagande utgår, och af hvilket det ledes. Men utan det tryckta ordet äro alla andra medel, uppfostran, undervisning, i samhällslifvet vunnen erfarenhet, för ändamålets vinnande otillräckliga. Såsom redan tidigare blifvit erinradt: i s. k. stater, som äro städer, i Schweitziska kantoner med 12 tusen invånare o. s. v. kan möjligen befolkningen komma till medvetande om och deltagande för staten äfven utan en tryckt skrift. Men der nation och stat sammanfalla, der kan detta icke ske. Och, såsom vi sökt visa, vetandets förmedling genom det tryckta ordet, utgör derföre ett vilkor för den moderna statens bestånd.

Vi kunna lika gerna säga: tryckfriheten utgör ett sådant vilkor. Ty utan en egen öfvertygelse kan hos individen det fordrade deltagandet icke finnas. Ur en oktrojerad lära utgår ingen handling. I de länder, i hvilka tryckfriheten varit obehörigt inskränkt, ser man derföre äfven en mer eller mindre allmän oförmåga att hålla staten uppe. Den härrör icke blott af okunnighet om sättet och medlen, utan af brist på öfvertygelse och häraf beroende brist på håg att för staten verka och

upppoffra.

Dock dessa tillägg till framställningen i senaste nummer upptaga redan ett alltför stort utrymme. Må vi, såsom rubriken loftar, öfvergå till tillämpning af det sagda på våra Finska förhållanden.

I smått återfinna vi här allt, hvad som i större förhållanden i Europas mäktiga stater bevisat och bevisar sig göra en vidgad frihet i yttrandet rätten nödvändig. Den i ögonen fallande stora olikheten är dock den, att Finland såsom stat icke har någon maktställning att bevara i direkt förhållande till fremmande stater. Detta tillkommer i ringa grad också 10 mången för sjelfständig erkänd stat. Flera än en sådan existera hufvudsakligen genom de stora makternas garanti. Likväl måste hvarje stat, äfven de relativt osjelfständiga, i mer eller mindre mon inom sig söka garantierna för sin statsrättsliga ställning.

Statshushållningens tillstånd i Finland innebär icke någon trängande nöd för statens upprätthållande. Vid en god förvaltning böra de närvarande statsinkomsterna vara tillräckliga att betäcka utgifterna äfven för den genom kriget och jernvägen åsamkade statskuldens amortiserande. Men nya behof finnas, främst för folkskolors inrättande, 20 för kommunikationernas förbättrande genom jernvägar och kanaler och för jordbrukets upphjelpande, hvilka behof icke genom några besparingar hvilka som helst kunna fyllas, utan nödvändigt kräfva ökade statsinkomster. Sådane företag afse höjandet af folkets välstånd och bildning. Men dessa utgöra åter medel för statens bevarande. Ty ju mera landet i kultur står tillbaka, desto större är dess afhängighet. Så länge landet vidare, i händelse af ett krig, icke är i stånd att ens mot en ringare fientlig makt försvara sina kuster, ökar detta naturligtvis dess beroende ställning. Men för alla dessa ändamåls vinnande måste hela folkets goda vilja och energi vara med. Industrin, främst jordbruksin- 30 dustrin, kan icke ensamt genom några ansträngningar från statsstyrelsens sida upphjelpas. Dertill fordras bildning hos idkarena. Skolor förmå åter icke ensama åstadkomma den. Skolbildningen är en början, som ingen fortsättning har, om en litteratur saknas. Likasålitet höjes ett lands industri blott genom individens omsorg för sina intressen. Der icke en vaken allmänanda understöder utvecklingen, når denna snart sin gräns. Och på samma allmänanda beror det åter, om ett folk skall underkasta sig de upppoffringar, som sätta statsstyrelsen i tillfälle att kraftigt återverka för folkets andliga och materiela förkofran. Så länge 40 individerna sakna insigt i sina intressens beroende af de allmänna, måste insigter, håg, förmåga och medel för de senares främjande saknas.

Lagar och institutioner äro äfven i Finland i flera hänseenden föråldrade. I folkens barndom kunna lagar stiftas af deras vise. Lagarne bilda lättare seden, då denna under ett enkelt samhällslif ännu är föga fast och utbildad. Men vid ett mera utveckladt samhällstillstånd måste reformerna utgå ur och uppbäras af det allmänna medvetandet. De blifva eljest tom form och toma ord. De 50 senaste åren lemna icke en ringa skörd af lagstiftning för himmelens vindar – som också med dem bortblåsit. Nu när Finska folket blir kalladt att afgifva sin röst angående de nödiga reformerna, är tryckfriheten oundgängligt vilkor. Ty utan den kan ingen allmän åsigt rörande desamma bilda sig. Ett konstitutionelt samhällsskick kan, såsom sagdt, i närvarande tid icke finnas den förutan.

Finland är i sjelfva verket ett demokratiskt land. Detta följer enkelt deraf, att jorden eges af bonden. Ett kraftigt statsskick betyder derföre

utan vidare här i landet ett sådant, som uppbäres af bonden, af massan af folket. Ingen upplysning, ingen god vilja i de högre samhällsklasserna förmå upprätthålla staten, så länge bonden saknar det vetande, som sätter honom i stånd att för dess upprätthållande verka. (I parentes må detta erinra dem, som prisa polyglottnationaliteten, om verkan på statsskicket deraf, att de högre bildade samhällsklasserna hafva ett annat språk, än den allmoge, som besitter landets jord.) Hvad i de flesta andra länder i Europa är ett verk af seklers ansträngningar eller af revolutionen, massans af folket frigörande till en sjelfständig samhällsställning, det har alltid funnits och finnes i Finland utan vidare förhanden; och endast användandet af detta element för ett mera utveckladt politiskt lif återstår. Bondeståndets nuvarande representationsrätt är för ändamålet jemförelsevis värdelös. Den uppväges politiskt af representationen för ett par tusen individer¹ på riddarhuset. Och den har i sig föga vigt, så länge folkbildningen kvarstår på dess närvarande ståndpunkt. En reform i dessa förhållanden, så önskelig den är, kräver ett medvetande om dess betydelse, som blott genom fri yttranderätt kan blifva allmänt.

10

Framom månet annat folk står det Finska deri, att läskunnigheten, om också icke högt drifven, är allmän. Af folkskolan väntar man visst med rätta dess höjande. Men säkert är, att den äfven utom densamma stiger, såsnart folkets deltagande för de allmänna samhällsintressena påkallas, och en litteratur visar sig, i stånd att lifva detta deltagande.

20

Hvad som ansetts väsentligt för den moderna staten, en bildad medelklass, eger Finland, ehuru föga talrik denna klass här är. Man kan säga: utom allmogen finnes här endast en sådan medelklass. En aristokrati existerar blott på pappret, i diplomerna. I de länder, i hvilka aristokratin har politisk betydenhet, är den en jordaristokrati. Embetsmannen deremot tillhör i politisk mening medelklassen. Antingen det är väl eller illa, att sagde element i Finland saknas, förhållandet kan nu engång icke hjälpas.

30

Äfven medelklassen har dock hittills föga lärt sig fatta de enskilda intressena i sammanhang med de allmänna. Andra må finna sin uträkning eller sin lust i andra påståenden. Vi för vår del kunna icke säga saker, dem vi veta strida mot sanningen. Äfven i denna samhällsklass har det politiska medvetandet varit outveckladt. Kanske skall den, som med oss ger sanningen äran, säga: landtdagar, tryckfrihet o. s. v. hafva icke funnits; derföre har politiskt medvetande saknats. Vi anse deremot detta icke för orsak, utan för verkan. Sådant faller folken icke till från himlen såsom medel för deras utveckling. Tvärtom bevisar tillvaron eller frånvaron deraf för denna bildnings beskaffenhet. Hade den funnits, hade t. ex. tryckfrihetspetitionen kunnat komma till stånd för 20 år tillbaka lika väl som i år; och en generalguvernör hade då lika väl som 1859 kunnat inför monarken väcka fråga om landtdag. Eller om den terminen anses hafva för sådane bragder fordrat mera mod, än en nation kan bestå sig, hade det varit mindre djerft för 40 år tillbaka. Ingen må taga det sagda för en menad förebråelse. Den vore ovärdig. Ett folk kommer icke på veckor till ett nationalmedvetande, som skapar sig politiska former för sina yttringar i handling. Det är också väl, om dessa icke uppstå blott såsom en härmning af högre civilisation, såsom några verldsförbättrande individers tillställning. Ty sådana tillställningar blifva skal utan kärna, derföre af kort bestånd och utan gagn. Icke annorlunda förhåller det sig med tryckfriheten. Man skall

40

50

¹ Qvinnor och barn medräknade.

kanske finna sig stött af ett sådant påstående? Har då här icke längesedan funnits folk, som insett, att tryckfrihet är människans naturliga oförytterliga rättighet, och att hinder lagda mot denna rättighets utöfning äro ett oerhördt våld? Jo visserligen. Insigten häri har varit klar och stark isynnerhet hos ett dussin individer, som egentligen ingenting annat haft att skriva och trycka, än en attest öfver denna sin insigt – och då den icke fått tryckas förblifvit utan koncepter. Men det är något annat, när en nation finner, att tryckfriheten rörers
10 ten har att göra med hans mat och dryck, med hans barns intellektuella och sedliga bildning, med den stats bestånd, som andligen utgör hans fädernesland.

Att ett sådant medvetande hos ett folk icke plötsligen vaknar, förstås af sig sjelf. Hvad som hos detsamma arbetar sig fram, finnes länge blott till i dunkla föreställningar, mången gång blott såsom en känsla af att något brister; men då dessa känslor och föreställningar en gång gifva sig ord förbytas de hastigt i en allmän öfvertygelse. Att en sådan öfvertygelse angående tryckfrihetens nödvändighet numera hos nationen allmänt förefinnes, därför har man talrika bevis.

20 Man kan icke vänta, att med tryckfriheten skola födas några nationens lärmästare. Men den skall medföra en hittills saknad kännedom om fakta, på hvilken en förnuftig öfvertygelse kan grundas; och den skall gifva de individuella åsigterna ett medel att sammansluta sig till en sådan.

Då vi sagt, att öfvertygelsen om tryckfrihetens nödvändighet hos nationen är allmän, förstå vi härmed icke, att ens någon stor pluralitet skulle ega en fast insigt i grunderna för denna öfvertygelse. Men säkra bevis föreligga, att den förefinnes i alla samhällsklasser och icke minst väl rotad hos den Finska allmogen. Den har hos den trängt djupt ned;
30 ty intet folk i Europa har i lika grad som den fått erfara trycktvångets inflytande. När det vändes till vapen mot ett folk, att det bevarat sina fäders språk; när det svalg, som fremmande öfvervalde under seklernas lopp skapat mellan detta folk och den allmänt mensklige bildningen, tages till ett rämärke, för att allt framgent utesluta det från densamma, då gräfer sig förbittringen öfver en sådan föraktfull behandling djupt in i detta folks sinnen. Lyckligtvis är denna tid förbi, och den Finska litteraturen har åter samma rättigheter som den Svenska i detta land; och man bör hoppas, att en skilnad dememellan icke en gång till skall göras. Frukten af det skedda är, såsom nyss antyddes, att öfvertygelsen
40 om tryckfrihetens nödvändighet föga inom någon samhällsklass i landet är lifligare och fastare, än hos massan af folket, hos den Finska bonden.

Vi hafva sökt visa, att tryckfrihet för Finland är en oeftergiftlig fordran. Att anspråket på densamma genomträngt alla folkklasser utgör redan ett bevis härpå. Och kan den representativa författningens förverkligande icke utan landets olycka uppskjutas, så kan icke heller tryckfrihetens undanhållas detsamma. Låt oss se till om några vådor kunna vara förknippade med tryckfrihetens införande.

50 Mäter man Finska folkets bildning efter dess litteratur, står den i jämförelse med Europas högst bildade nationers visserligen lågt. Den med landets underkufvande följande språkdelen har från sekler tillbaka hindrat en inhemsk litteratures uppkomst. Skulle Finska språket varit bildningens, kan väl ingen betvifla, att icke nationens sträfvande för sitt sjelfbestånd äfven skulle hafva framkallat en nationallitteratur. Vi säga detta icke i den mening, att Finlands historia

skulle kunnat vara en annan. Men det faktiska är, att den politiska osjelfständigheten medfört den litterära, och att denna återverkat till den förras bibehållande. Sin litteratur har Finland haft färdig från Sverige. Ännu i denna stund utgör Sverges litteratur förnämsta delen af de mera bildades i landet läsning. Upplýsningen hos denna klass kan alltså icke mätas efter den inhemska litteraturens tillstånd. Hvad åter den Finska befolkningen angår, så eger den en ganska rik religiös litteratur. Men i öfrigt finnes för den endast, hvad de senaste tjugu åren frambragt – och detta kan i förhållande till tiden, än mera i förhållande till det tvång, Finska litteraturen under senare hälften af denna tidrymd lidit, icke anses för ringa. Att förläggareverksamheten i landet vändt sig nära nog uteslutande till Finska litteraturen, utgör ett bevis för den värma, hvarmed intellektuel bildning af den Finska befolkningen sökes. 10

Det vore förmätet, att om något folk i verlden påstå, att det icke i vidare eller trängre kretsar kan förvillas af falska läror. Men hvarje folk, som hunnit derhän, att dåliga läror kunna genom tryck bland detsamma spridas, har också motgiftet till hands i skrifter, som vederlägga dem och motarbete deras inflytande. Finnes hos ett folk icke dem, som bekämpa osanningen, så är detta bevis på ett förderf, som tryckfriheten föga kan öka. Men ingen har anledning att tro, att Finska folket skulle befinna sig på en sådan ståndpunkt, att sanningen bland detsamma skulle sakna försvarare. Tvärtom, hvar och en, som närmare känner detta folk i dess särskilda lager, måste vara öfvertygad derom, att försöken att vinna anhängare för ytterliga religiösa eller politiska läror alltid skola förblifva få, redan derföre att de hafva så ringa utsigt till framgång. Det har i alla länder visat sig, att det egentligen är massan af folket i de stora städerna, som samlar sig kring sådana läror och lärare. I Finland finnas icke stora städer. Den egendomslösa befolkningen på landtbygden åter skall tyvärr ännu länge stå utom tryckfrihetens både goda och onda inflytanden. 20 30

Ehuru i saknad af en rikare egen litteratur har dock, som sagdt, den svenskt bildade samhällsklassen genom Sverges litteratur stått i oafbruten förbindelse med samtidens vetande. Och aflågsenheten har medfört det goda, att den dåliga litteraturen här i landet varit mindre läsen, än den goda. I fordringarne på embetsmannabildningen har dock det allmänna vetandet haft sitt bästa stöd. I denna samhällsklass möter derföre hvarje lära ett redan bildadt omdöme, som fordrar skäl och bevisning. Hos massan af folket kan detta icke väntas. Dess skydd mot irrläror utgöres till vidare af dess öfverhufvud konservativa sinnelag, dess fasthållande vid kyrkans lära, dess fasta sed och djupt inplantande laglydnad. 40

Och likväl är det en afgjord sak. Tryckfriheten skall missbrukas. Intet folk lærer sig frihetens rätta bruk, utan att hafva pröfvat dess missbruk. Man lefver visst här i sådan oskuld, att ingen just tänker på möjligheten häraf. Men man kan vara viss på, att inom få år tryckfriheten skall hafva många motståndare. Samma vederbörande, hvilka framkalla detta motstånd, skola då få ett välkommet tillfälle att behörigen utpeka dem såsom »ljusets» fiender, för att sjelfva framstå såsom ljusets vänner, ehuru de väl kunna i djupare mening vara mörkrets apostlar. Sådant tillhör det oundvikliga. Tiden skall bringa bot derför. Missbruket skall efterhand uppkalla äfven de beqväma och likgiltiga till strid för sanningen; och ehuru den brödhungriga skandalen, der pressen är fri, aldrig kan mättas, tillbakaskjutes den dock efterhand till en region för sig, der den maktlös icke mera bemärkes. 50

Att telningar till denna press äfven i detta land finnas, har nogsam-
 bevisat sig. I alla länder gäller det, att i pressen de lumpnaste subjekter
 ifrigast taga sig frihetens och fäderneslandets sak an, icke genom läror
 utan genom att utmärka för båda farliga personer; och en sådan är för
 dem hvar och en individ, som i staten har inflytande och makt. Det tål
 sin tid, förrän offentliga personer vänja sig härvid. Här i landet är ännu
 fruktan för sådane anfall stor, tillochmed ett icke ringa kryperi alltför
 synbart.

10 Någon våda af tryckfriheten för samhällsordningen kan här deremot
 aldrig uppstå. Redan nationallynnet ställer sig emot all våldsamt
 rubbning i densamma. Detta lynne har utbildat sig under inflytandet af
 krigets olyckor. Ett folk, som under sekler har uthärdat kriget på
 egen jord, lär sig älska samhällsordningen och freden. I landet råder
 vidare medborgerlig frihet i en grad, hvarutöfver få folk i Europa
 hunnit. Denna frihet utgör det ovärderliga arvet från föreningen med
 Sverge. Allmänna välståndet står i förhållande till lyckligare lottade
 och äldre kulturländers icke högt; men behofven äro i samma förhål-
 lande inskränkta, och bergningen är dock jemnare och rikare, än den
 någonsin i landet varit. Under en sådan belägenhet är intet folk benäget
 20 att kasta sig in i omstörtningar, som kunde sätta denna individens
 lugna och lagbundna samhällsställning i fara. Men det lagliga skydd,
 personliga friheten och eganderätten genom sekler åtnjutit, har också
 hos Finlands folk fostrat en kärlek för ordning och lag, hvari man utan
 öfverdrift kan säga att det af intet annat folk öfverträffas. Det är ofta
 sorgligt att se, huru massornas okunnighet begagnas, för att uppröra
 deras passioner. Men detta lyckas sällan hos ett folk, som har sin
 bergning och icke lider förtryck. Endast den religiösa fanatismen kan
 äfven under sådane förhållanden finna en jordmon. Men den väckes
 också lättare utan än med tryckfriheten. Det måste medgifvas, att
 30 Finska lynnet är jmförelsevis böjdt för teoretiserande och derföre
 äfven för religiöst sektväsende. Förgångna tiders historia vittnar
 härom. Men den visar äfven, huru sekterismen bäst frodats i mörkret,
 då deremot på senare tider, när lärorna fått träda fram i offentligheten,
 det exklusiva i partiernas uppträdande försvunnit. Hvad man dock
 egentligen af tryckfriheten i närvarande tid fruktar, är sociala och
 politiska oroligheter, föranledande af våldsamma försök till den bestående
 ordningens omstörtande. I Finland finnes, skulle vi hoppas, ingen så
 stor narr, att han skulle tro på möjligheten, att här åstadkomma något
 dylikt. Hos städernas invånare skulle försöket bemötas med åtlöje; men
 40 om det hos allmogen skulle aflöpa utan sönderslagna armar och ben, är
 högst osäkert.

Finska folket är monarkiskt sinnadt. Den stora mängden har ingen
 föreställning om något annat regeringssätt än det monarkiska. Monar-
 ken har varit och är ännu i allmogens tanke dess försvarare mot
 herrarne. Här såsom i Sverge har äfven städernas borgerskap alltid
 slutit sig till regenten i de tider, då ännu adeln med konungarne rycktes
 om våldet. Adeln, icke konungarne, har här varit bondens förtryckare,
 om man tillägger, att från en senare tid spridda exempel alltid funnits
 50 äfven på ofrälse embetsmänna-öfvermod och snikenhet. Men detta har
 lyckligtvis mer och mer försvunnit och derjemte mycket af den misstro
 till herremannen, hvilken äfven språkskilnaden bidragit att underhålla.

Traditionellt har hos folket medvetandet om dess politiska berätti-
 ganden fortlefvat. Lagboken har varit en helig bok, om hvilken väl icke
 få hyst och hysa den tro, att ett ord i densamma icke af någon mensklig
 makt kan förändras. Att skatterna icke utan frivilligt åtagande få ökas,

har likaså varit en trosartikel. Och förunderligt: under det grundlagarne utgjort en okänd litteratur för största delen af det nu lefvande släktet bland de Svenskt bildade, har Finska allmogen haft dem till sin läsning i flera tusental exemplar. En sådan lektyr der borta i skogarne underhåller åtminstone medvetandet derom, att regeringsmakten icke är en makt af obegränsadt godtycke. Thronförsäkran på hvarje kyrkas vägg har äfven erinrat derom, att sjelfva Monarken har afgifna löften att uppfylla. Hos allmogen kan icke väntas anspråk på politisk utveckling. Om lagen består och skatterna icke ökas, finner den sina rättigheter bevarade. I afseende å skatterna har väl missnöje försports, då förändradt myntvärde eller hög medelmarkegång i dem verkat förändring. Det har blifvit betvifladt, om allt detta gått med rätt till. Men då likväl spanmålskapparne vid utskyldernas erläggande icke blifvit flera, än de af ålder varit, och då icke sällan spanmålen fått lösas till lägre pris, än det i handeln gällande, har man lugnat sig; och medvetandet att detta dock är rätt, att skatten icke får ökas, har orubbadt bestått. Ett sådant medvetande om berättiganden hos folket, är det mest tryggande för samhällsordningens bestånd. Tron derpå, att öfverheten är till, för att värja land och rike, för att upprätthålla lag och rätt, får sitt stöd af öfvertygelsen, att äfven dess makt har sina lagliga gränser. Och så länge dessa icke öfverskridas, finna icke heller några revolutionära läror hos folket plats. 10

Afser man derföre endast möjligheten, att det tryckta ordet omedelbart kunde föranleda samhällsordningens störande, kan i Finland hvarje farhåga anses för inbillad, och tryckfrihetens utöfvande kunde här gerna lemnas utan all kontroll. Dock ingen tänkande begär detta. Vanan att se det, som menskligheten aktat för heligt, offentligen nedsättas och förhånas, måste hos ett folk efterhand inverka äfven på handlingen. Möjligheten att hindra sådane utbrott måste derföre finnas, och lagen bestraffa dem, tills allmänandan är stark nog att, stämplande dem med vanära och förakt, göra lagens hot öfverflödig. De få folk, hos hvilka alla religiösa och politiska läror likasom snart sagdt hvarje anfall i ord mot styrelsen tolereras, hafva icke plötsligen kommit till denna fasthet i samhällsbyggnaden, att lagens tillämpande blifvit obehöfligt. Vi här i Finland kunna icke vara inbillska nog, att vilja ställa oss i jembredd med verdens mest bildade nationer, hvilka sedan hundratal år åtnjuta den mest utsträckta kyrkliga och politiska frihet – rättare ställa oss öfver dem; ty i alla länder finnes dock lag och straff mot pressförseelser. 20

Vi hafva sökt visa, huruvida Finska folket kan anses hafva hunnit den grad af bildning, att tryckfrihet för detsamma är ett erkänt och oundgängligt behof, och en samhällsutveckling, som förmår bära denna frihet. I båda hänseenden hafva vi att tillägga det viktigaste: skall landet hafva landtdagar, *måste* det hafva tryckfrihet; är Finska folket moget för den politiska frihet, som en konstitutionel författning innebär, är det äfven moget för en fri yttranderätt. Grunderna för detta yrkande finnas i det föregående framställda. Det kan med afseende på yttranderätten i politiska och sociala frågor tilläggas: att då den på landtdagen måste vara fri, man endast skulle hafva utvägen att göra landtdagens förhandlingar hemliga, om man ville hjälpa sig utan tryckfrihet. Ty är yttranderätten på landtdagen oförhindrad och dess förhandlingar i tryck offentliggöras, så kan icke heller en fri diskussion öfver dessa yttranden hindras. Och öfverhufvud: en representativ författning utan tryckfrihet består i närvarande tid ingenstädes – jo i Frankrike, der representanterna äro icke folkets, utan regeringens 40

ombud, och der det varit likgiltigt, om de talat eller tigit. Men en representation af detta slag är hvarken Finlands grundlagars eller Monarkens vilja.

I vår betraktelse återstår ett *item*, som icke kan eller bör lemnas ur sigte. I fråga om tryckfriheten har mera än i något annat Ryssland ett intresse i, hvad som sker i Finland. Det kan här icke fordras, att Ryska regeringen, om yttranderätten i tryck förblir en annan i Ryssland, än den skulle blifva i Finland, skall vid tullgränsen låta bevaka detta land
10 såsom en depot för otillåten litteratur. Vi säga: denna fordran kan icke uppställas: ty dess tomhet skulle bevisa sig genom dess fruktlöshet.

Det gifves dock för hvarje händelse en medelväg, som kan förlika Finlands intresse med kejsardömets. Hvad här i Finland på Finska och Svenska språken tryckes, det är för Ryssland likgiltigt. Det finner der inga läsare.

I många angelägenheter är Finlands utveckling beroende af förhållandena i kejsardömet. Detta är ett faktum, angående hvilket allt resonnerande är öfverflödigt. Men i de fall, i hvilka detta beroende icke är nödvändigt, är det icke heller rättvist. Och till dessa fall hörer
20 tryckfriheten, såvidt den gäller blott landets språk, Finskan och Svenskan. Denna fråga kan och bör betraktas endast och allenast ur Finsk synpunkt, ur synpunkten af, hvad Finska folkets närvarande kulturståndpunkt gör nödvändigt.

Således allt annat tryck i landet, än det på Finska och Svenska språken, må man lemna åt hvilka öden som helst. — Men med tryckfriheten sammanhänger äfven fri bokimport. Här möta åter svårigheter, dock delvis mera skenbara än verkliga.

Den intellektuela bildningen i Finland är främst och i hög grad beroende af tillgång till Sverges litteratur. Med den förhåller sig
30 likasom med, hvad i Finland tryckes på Svenska språket. Utom landets östra gräns läses det icke; ty de få Svenska talande individerna i S:t Petersburg torde väl icke komma i någon beräkning. Den importerade Svenska litteraturen angår således äfven den Finland ensamt.

Hvad annan utländsk boklitteratur beträffar, torde den äfven i Ryssland, såsom tillgänglig blott för den högre samhällsklassen, komma att, såsom äfven hittills lärt varit fallet, mer eller mindre utgöra ett undantag. Det enda, som kunde föranleda import öfver Finland, vore den litteratur, som behandlar kejsardömets förhållanden, och af hvilken en del, såsom man vet, är beräknad för spridning i Ryssland
40 tillochmed med uttalad afsigt att arbeta på en statshvälfning. Att ingen individ i Finland hvarken vill, bör eller får hafva något med sistnämnda litteratur att skaffa, behöfver icke försäkras. Ingen skall här finna det annat, än billigt, att all import från utlandet af Ryskt tryck må förbjudas. Äfven en tryckfrihetslag för Finland måste naturligtvis med straff belägga allt, som kan anses förnärmande för kejsardömet. Så mycket mer må all fremmande litteratur, som rörer Ryska förhållanden, underkastas hvilken preventiv granskning som helst.

Men medger man detta vara nödigt för den fremmande boklitteraturen, har man än svårare, att pretendera obehindrad import af
50 utländska tidningar, isynnerhet som dessa inkomma genom styrelsens försorg och delvis öfver Ryssland. I afseende å bokimporten kan på goda skäl yrkas, att all litteratur, som icke har något att skaffa med kejsardömets förhållanden, icke heller bör underkastas någon annan lag, än den, som gäller för finskt och svenskt tryck inom landet. Det är nemligen klart, att det, som i landet kan tryckas, äfven i utländsk

litteratur måste här få spridas. Och afgörandet öfver, hvad som är af sådan beskaffenhet, måste naturligtvis ske i samma form, hvori det afgöres öfver sagde inhemska litteratur, d. v. s. när för denna en tryckfrihetslag finnes, enligt dennas bestämmelser. Men på den utländska tidningspressen kan detta i allmänhet icke tillämpas. Att t. ex. belägga det ena eller andra numret af en pr post anländande tidning med beslag, för att sedan låta domstol godkänna eller upphäfva detsamma, detta blefve ett nonsens, isynnerhet som ingen för innehållet ansvarar. Och de särskilda förhållanden, hvilka äfven vid den utländska bokimporten måste afses, egna sig, såsom hvar och en lätt inser, icke till föremål för en Finsk domstols pröfning. 10

Slutsatsen af denna vår framställning är alltså: att såväl tryck på fremmande språk i eget land som utländsk litteratur af förhållandena göras till föremål för en särskild lagstiftning. De detaljbestämmingar, vi i detta hänseende antydtt såsom möjliga, afse blott att göra en skilnad mellan den utländska boklitteraturen och det öfriga hithörande. För den del af denna litteratur, som icke i något hänseende rörer kejsardömet, är det nemligen en billig fordran, att dess tillåtlighet eller icke tillåtlighet mätes endast efter Finska förhållanden. Sin bildning, sin rätt till delaktighet i samtidens vetande eger Finska folket att vindicera. Vi hafva dessutom sökt visa, att ingen annan måttstock för denna litteraturs tillåtlighet kan finnas, än den för inhemska tryckskrifters på landets språk. Att t. ex. hindra spridning af en skrift på Tyska språket, som obehindradt här kan utgifvas i Svensk öfversättning – detta vore väl en nog stark inkonsequens. 20

I öfrigt är det klart, att de här förutsatta inskränkande bestämmingarne, icke af oss upptagas såsom något i och för sig önskvärdt, icke ens såsom något nödvändigt. Deras tillvaro och beskaffenhet måste komma att bero deraf, huru de förhållanden, de afse, gestalta sig. I fråga om dem torde det vara väl, att man här i landet icke gör sig några öfverdrifna föreställningar. Vi hafva endast kunnat taga det närvarande i betraktande. 30

Men huru än allt öfrigt må ordnas, det ena måste fasthållas, att Svenska och Finska skrifters utgifvande inom landet blir underkastadt endast och allenast en tryckfrihetslag, och att till följd häraf afgörandet öfver det till spridning tillåtna öfverlemnas åt laga domstol. Vi grunda detta yrkande i första och sista rummet på det säkra faktum, att fordran på tryckfrihet i detta land icke mera är blott några individers eller inskränkt inom någon viss samhällsklass, utan är fullt medveten genom hela folket. I denna uppgift ligger ingen försäkran, att hvarje torpare i landet skulle veta att tala om tryckfriheten, endast att äfven Finska bönder i alla landsändar finnas, hvilka i denna fordrans uppfyllande se ett oeftergifligt vilkor för landets andliga och materiela utveckling. Och det kan icke vara oväntadt, att just desse hysa den största tillit till de underverk, tryckfriheten skall uträtta. Ty bland dem torde ännu mången lefva i den naiva tro, att alla, som skrifva böcker och tidningar, äro icke blott insigtsfullt och klokt, utan äfven hederligt folk. 40

Slutligen: tryckfrihet finnes icke i ett land, så länge den icke är lag. I Finland är lag i egentlig mening en författning, som tillkommit genom Monarkens och Ständernas gemensama beslut. Äfven en tryckfrihetslag bör alltså hafva denna sanktion. Tryckfrihet är ett politiskt berättigande; men politiskt berättigad är blott den, som har berättigandet i sin makt. Fri yttranderätt, likasom politisk frihet öfverhufvud kan ett folk icke hafva såsom en på behaglig tid medgifven nyttjande- 50

rätt. Vid närmare undersökning torde man också finna, att för en tryckfrihetsförfattning det blir nödigt, att i icke få punkter göra tillägg till gällande allmän lag. Och detta kan icke ske utan ständernas medgifvande.¹

I de flesta konstitutionela länder är tryckfriheten genom grundlagarne garanterad. I Finland kan icke gerna af första landtdag begäras grundlagsförändringar. En tryckfrihetslag lämpar sig också icke till grundlag, ehuru sjelfva tryckfriheten är ett politiskt berättigande. Dess bestämningar tillhöra allmänna lagen; och den garanti, denna enligt

10 Regeringsformen eger, blir äfven tillräcklig för tryckfrihetens bevarande.

När man begär reformer i samhället, är det nödvändigt att inskränka fordringarne till det för tiden möjliga. Men ju mera anspråken inskränkas, desto fastare bör man hålla på det begärda. Dessa två punkter alltså: tryckfrihet för, hvad i landet på Finska och Svenska språken tryckes, samt en tryckfrihetslag för ändamålet, tillkommen genom Ständernas medverkan – de äro i vår tanke oeftergifliga vilkor för ett tillstånd, som kan motsvara Finska folkets närvarande behof. Det

20 öfriga må lemnas beroende af, hvad förhållandena kunna medgifva.

J. V. S.

30

¹ Att det närvarande tillståndet komme att fortfara till första landtdag, detta skulle alltså icke kunna hjälpas. Olägenheten här af kan genom Styrelsens liberalitet förminsas. Hvar och en vet redan, hvilka frågor, som på denna landtdag kunna förekomma; och man vet äfven, att dessa frågor kunna obehindradt i tryck diskuteras.

I tidningarne har läsits en uppmaning till kommissionen för pressärendena, att föreslå tryckfrihet utan vidare, endast bunden af gällande allmän lag. Ingen kan gerna låna sig åt ett så obetänkt förslag – och detta är det mildaste, som om ett

40 sådant kan sägas. Man vet ingenting om, hvad en tryckfrihetslag är, då man menar, att 1734 års lag innehåller ens de nödvändigaste hithörande bestämningar. T. ex. hvem är den ansvarige för en pressförbrytelse? Boktryckaren, förläggaren, utgifvaren eller författaren? Den sistnämnde läser man svara. Men om han är okänd, hvem då? – Allmänna lagen innehåller om sådant ingenting. Detta blott exempelvis. Den flyktigaste blick på en nyare tidens presslag kan lära, att en sådan är ett verk af icke ringa juridisk insigt och skarpsinne samt omfattar ett gebit, hvilket vår allmänna lag egentligen alls icke vet af, om också en tryckfrihetslag i några få fall kan hänvisa till allmänna lagen. Men ännu mera obetänkt vore det att tro, att en så laglös

50 tryckfrihet skulle af Regeringen medgifvas. Man måste sjelf vara föga nogräknad, när man vill göra andra till organer för dylika barnsliga upptåg. Det är väl, att vid offentliggörandet namnen under uppmaningen försvunnit. Ty man önskar icke gerna se klokare folk vara med om munväder. Man må dela de i denna artikel framlagda åsigtter eller icke. Hvar och en kan dock af den finna, att gifna förhållanden måste afses, och att proklamerandet af tryckfrihet utan vidare redan derföre hör till det omöjliga.

Det hade låtit säga sig, att föreslå en tryckfrihetslags utfärdande såsom Regeringsförfattning att gälla till första landtdag. Men också ett sådant förslag kan utgå endast ur obekantskap med ämnet. Såsom ofvan blifvit nämnt, måste nemligen en presslag komma att innehålla lagbestämningar af den art, att ingen kan tillstyrka deras föreskrifvande utan Ständernas samtycke. Ja det torde visa sig, att äfven ändring af allmän lag i en sådan blir nörvändig.